

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

12/2013

NĚMECKO VOLBY DO SPOLKOVÉHO SNĚMU 2013

Jakub Kufčák
Ing. Mgr. Martin Kuta

říjen 2013

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah:

Politický systém.....	2
Stranický systém.....	4
Volební systém.....	6
Volby 2009.....	7
Volby 2013.....	7
Zdroje.....	11

Politický systém

Současný politický systém Spolkové republiky Německo (*Bundesrepublik Deutschland*) je založen na tzv. Základním zákoně (*Grundgesetz*), ústavě, podle které jsou základní principy demokratického, právního, sociálního a spolkového státu nezměnitelné. SRN je federativní stát s parlamentní formou vlády. Německý parlamentarismus je často označován za „racionalizovaný“, neboť postavení spolkového kancléře, šéfa spolkové vlády, je posíleno institutem konstruktivního vyslovení nedůvěry (pokud chce Spolkový sněm vyjádřit nedůvěru kancléři, a tudíž i celé vládě, musí se zároveň většinově shodnout na jeho nástupci). Postavení spolkového kancléře dále posiluje fakt, že důvěru vyslovuje Spolkový sněm jeho osobě, nikoliv vládě jako celku. Do jisté míry se tak posiluje autonomie kancléře při výběru členů svého kabinetu.

Výkonná moc

Exekutiva SRN je dvouhlavá – skládá se ze spolkové vlády a spolkového prezidenta, avšak pouze spolková vláda je prostřednictvím kancléře politicky odpovědná.

Spolková vláda: V čele vlády stojí spolkový kancléř, který formuluje základní rysy činnosti spolkové vlády. Spolkoví ministři poté řídí svoje rezorty ve shodě s těmito základními směrnici samostatně. Jde o tzv. rezortní princip, nesou tedy vlastní politickou odpovědnost. Sartori charakterizuje postavení kancléře jako prvního mezi nerovnými, neboť je jako jediný člen spolkové vlády volen Spolkovým sněmem a spolu s ním odstupuje i celá vláda. Přesto jeho pravomoc není neomezená – ve sporných otázkách rozhoduje vláda kolektivně pomocí většinových usnesení (tzv. kolegiální princip).

Spolkový prezident: Postavení prezidenta v politickém systému SRN je spíše symbolické – reprezentuje zemi navenek. Jeho legitimizaci v rámci systému zaručuje způsob volby tzv. Spolkovým shromážděním,

kteří se schází pouze při volbě nového prezidenta a je z poloviny složeno z členů Spolkového sněmu a zástupců spolkových zemí. Hlava státu také podepisuje a vyhlašuje zákony, které formálně přezkoumává, tím zajišťuje správnou proceduru jejich schválení a soulad se Základním zákonem. Pokud dospěje k názoru, že zákony nesplňují daná kritéria, nemusí zákon podepsat. Taková situace nastala v poválečné historii pouze osmkrát – jedná se tedy o naprosto výjimečný postup.

Politický význam prezidenta roste za situace, kdy po volbách nový kancléř není zvolen absolutní většinou hlasů Spolkového sněmu, ale pouze většinou prostou. Tehdy může prezident parlament buďto rozpustit, a tedy otevřít cestu k novým volbám, nebo jmenovat menšinovou vládu. Druhým případem je situace, kdy úřadující kancléř požádá Spolkový sněm o důvěru, která mu není vyslovena. Tehdy prezident může na žádost kancléře vypsat nové volby¹.

Zákonodárna moc

Legislativní pravomoc náleží na celostátní úrovni Spolkové radě (*Bundesrat*) a Spolkovému sněmu (*Bundestag*).

Spolkový sněm: Poslanci Spolkového sněmu jsou voleni na *čtyřleté období* prostřednictvím všeobecného, přímého, rovného, tajného a svobodného volebního práva. Polovina z 598 poslanců je volena v jednomandátových obvodech většinovým způsobem. Druhá polovina sněmovních křesel je obsazena podle zemských kandidátek jednotlivých stran podle poměrného systému – každý volič disponuje dvěma hlasy, jeden pro konkrétní osobu a jeden pro stranu jako celek. Díky vyrovnávacímu systému tzv. *převislých mandátů*² je počet poslanců po volbách v roce 2009 622, po volbách v roce 2013 630.

Spolková rada: Samostatným politickým orgánem, který bývá občas považován za druhou komoru parlamentu, je Spolková rada (*Bundesrat*). Její hlavní funkcí je reprezentace zájmů spolkových zemí a jejich participace na legislativním procesu na federální úrovni. Členové tohoto nevoleného orgánu jsou delegováni vládami jednotlivých spolkových zemí, případně jsou jejich členy a jsou vázáni pokyny svých domácích vlád (mají tedy tzv. *imperativní mandát*). Celkový počet zástupců je 69, přičemž jejich rozdělení je odvislé od relativní lidnatosti spolkových zemí. Často se o spolkové radě hovoří jako o „věčném orgánu“, neboť nemá vymezené žádné funkční období. V čele rady stojí předseda a od roku 2007 dva místopředsedové, ti dohromady tvoří předsednictvo, které stanovuje rozpočet a zajišťuje fungování a chod celého orgánu. Kontinuity práce předsednictva je docíleno tím, že na základě rotačního systému předsednické funkce (od nejlidnatější země po nejméně lidnatou) je vždy předsednictvo tvořeno minulým, současným a budoucím předsedou.

¹ Naposledy se tak stalo v roce 2005 za vlády kancléře Gerharda Schrödera.

² Pro více k převislým mandátům viz dále.

Stranický systém

Německý stranický systém je možno v dlouhodobé perspektivě charakterizovat jako umírněný multipartismus bipolárního charakteru³. V letošních volbách vypadla ze Spolkového sněmu nejdéle působící vládní strana – Svobodná demokratická strana (FDP).

Po druhé světové válce byla všem politickým stranám zakázána činnost, ovšem již v srpnu 1945 bylo stranám, které prokázaly svůj protinacistický charakter, umožněno obnovit činnosti na komunální úrovni. Křesťansko sociální unie (CDU), sociální demokracie (SPD), komunisté a Svobodná demokratická strana (FDP) navázaly na svoji existenci z období výmarské republiky. Na počátku vývoje bylo stranické spektrum silně fragmentované, v roce 1949 se do Spolkového sněmu dostalo 11 stran. Legislativními zásahy (zvyšováním volební klauzule) a soudními zásahy (zákazy nedemokratických stran⁴) se do parlamentu tradičně dostávaly tři politické strany (CDU, SPD a FDP). V 80. letech se stranické spektrum v parlamentu postupně rozšířilo o Zelené (*Grüne*); po sjednocení se do parlamentu dostala i Strana demokratického socialismu (PDS)⁵ a Sdružení 90 (*Bündnis 90*), které se následně spojilo se Zelenými. V roce 2005 došlo ve stranickém spektru k dalšímu štěpení, když se od SPD oddělila frakce vedená Oskarem Lafontainem, který založil stranu Volební alternativa – Práce a sociální spravedlnost (WASG)⁶.

Volební zisky stran nikdy nestačily na vytvoření jednobarevné vlády. Do koalic nejčastěji jako menší strana vstupovala FDP, stala se tak pomyslným jazýčkem na vahách.

Christlich-demokratische Union/Christlich-soziale Union (Křesťansko-sociální unie, Křesťansko-demokratické unie, CDU/CSU)

Pravicově orientovaná středová strana. Hlavními principy politiky jsou křesťansko-sociální, liberální, konzervativní hodnoty; ochrana soukromého vlastnictví, potírání projevů komunismu, vystupuje proti státním intervencím, zasazuje se o zmírnění byrokratizace, podporuje ochranu životního prostředí a trvale udržitelný rozvoj.

Podporuje Evropskou unii, transatlantické vztahy (tedy i NATO), avšak základem bezpečnosti má být EU. Prosazuje mezinárodní systém spolupráce založený na institucionální autoritě OSN. Je ochotna vysílat Bundeswehr do zahraničních misí.

³ Giovanni Sartori jej označuje jako umírněný pluralismus.

⁴ V roce 1952 byla Ústavním soudem zakázána extrémně pravicová Socialistická říšská strana (*Sozialistische Reichspartei*) a v roce 1956 pak i Komunistická strana Německa (*Kommunistische Partei Deutschlands*).

⁵ PDS - *Partei des Demokratischen Sozialismus* - se do parlamentu dostala díky tomu, že 5% uzavírací klauzule platila jen ve starých spolkových zemích. Od roku 2005 má nový název *Die Linkspartei* (LP).

⁶ Volební alternativa – Práce a sociální spravedlnost (*Arbeit & Soziale Gerechtigkeit – Wahlalternative*). Jedná se o její spojování s LP (*Linkspartei*).

Sozialdemokratische Partei Deutschlands (Sociálně demokratická strana Německa, SPD)

Středová strana zastávající program tzv. třetí cesty (Agenda 2010). Prosazuje sociální spravedlnost, aktivní sociální politiku státu, podporuje vzdělání, ochranu občanských práv, občanské společnosti, svobody, spravedlnosti a rovnosti.

Výrazně podporuje evropskou integraci, hlavně snahu a o vytvoření jednotné koncepce evropské sociální politiky, prosazuje zajištění míru použitím tzv. soft-power. Podporuje kvalitní transatlantické vztahy založené na demokracii, svobodě a míru.

Freie demokratische Partei (Svobodná demokratická strana, FDP)

Liberální strana sjednocující jak konzervativní a nacionální liberalismus spjatý s průmyslem, tak radikálně liberální proud založený na svobodě a demokracii. Mezi programové priority patří podpora svobodného podnikání, individuálních svobod, antiklerikalismus, svoboda, rovnost, omezení státních zásahů.

Dále podporuje EU (evropská integrace nemůže být chápána jako protiklad k transatlantické spolupráci, má ji doplňovat; podporuje rozšiřování a demokratizaci EU, podporuje používání principu subsidiarity), podporuje NATO (snaha navrátit se k původní transatlantické spolupráci), podporuje mírové snažení a mezinárodní spolupráci v rámci OSN.

Bündnis 90/Grüne_(Svaz 90/Zelení, B90/G)

Je menší ekologická, spíše levicově zaměřená strana. Vznikla v roce 1983. Mezi programové priority patří podpora ekologie, trvale udržitelný rozvoj, rovnost mužů a žen, sociální tematika, podpora demokracie, sociální spravedlnost, podpora občanské společnosti.

Součástí programu je dále podpora multilaterálních dohod, podpora EU (demokratizace, rozšiřování, snaha o posílení postavení EU), podpora reformy OSN, pomalu vzrůstající podpora NATO, podpora transatlantické spolupráce.

Die Linkspartei (Levicová strana, LP)

Malá strana, nástupnická strana východoněmeckých komunistů (SED, PDS). Mezi programové priority patří podpora demokratického socialismu, překonání kapitalismu, výrazná je snaha o udržení východoněmecké identity, sociální spravedlnost. Dále podporuje demokratizaci EU, výrazná snaha uchovat její civilní charakter (odmítají evropskou bezpečnostní politiku). Vykazuje velmi negativní stanovisko k vysílání německých vojáků do zahraničních misí, snaží se o rozpuštění NATO

Alternative für Deutschland (Alternativa pro Německo, AfD) je nová politická strana, která byla založena na počátku roku 2013 s cílem účastnit se podzimních voleb. Základem pro vznik strany se stalo hnutí Volební alternativa, kterou založila v září 2012 skupina ekonomů s cílem korigovat postoj spolkové vlády k řešení finanční krize. Strana sama se označuje za konzervativní a kritickou k Evropské unii. Nelze je označit přímo za euroskeptickou, nevystupuje totiž přímo proti evropské integraci, vystupuje proti systému Evropské měnové unie a řešení finanční krize. Strana tvrdí, že je třeba upravit zakládající evropské smlouvy tak, aby bylo možné z EMU vystoupit a euro se tak chovalo prakticky jako národní měna. Každý členský stát EU má totiž podle AfD právo rozhodovat o vlastní měně. Německo by mělo připustit návrat marky. AfD dále prosazuje, aby veškeré změny primárního práva EU byly v budoucnosti schvalovány v referendu. Referenda a občanské iniciativy chce strana podle švýcarského modelu zavést i do vnitropolitického rozhodování. Cílem je omezit moc politických stran v rámci politického systému a umožnit přímou účast občanů na správě veřejných záležitostí.

Volební systém

V celostátních volbách do Spolkového sněmu se volí podle *systemu personalizovaného poměrného zastoupení*, který kombinuje prvky většinové (jednomandátové obvody) s prvkem poměrným (zemské kandidátní listiny). Voliči disponují dvěma hlasy – jedním pro každý volební prvek – z jednomandátových obvodů vznikají tzv. *přímé mandáty*. Všechna křesla ve spolkovém sněmu jsou poté rozpočítána podle poměrného systému (za použití *Sainte-Laguë metody*)⁷ na stany, které dosáhly na celostátní úrovni nejméně 5 % odevzdaných platných druhých hlasů (tzv. omezující klauzule)⁸, nebo získaly přímý mandát nejméně ve třech obvodech. Získané mandáty se následně rozdělí mezi jednotlivé zemské listiny podle výsledku, kterého strana dosáhla na zemské úrovni (opět pomocí metody Sainte-Laguë – tentokrát za použití druhých hlasů pouze v rámci jednotlivých spolkových zemí). Od výsledného počtu mandátů se poté odečtou získané přímé mandáty jednotlivých stran v rámci jednomandátových obvodů.

Díky systému, který umožňuje stranám ponechat si získaná jednomandátová křesla, přestože proporčně neodpovídají jejich výsledku, mohou vzniknout tzv. *převislé mandáty*, o které se poté navýší celkový počet zastupitelů ve Spolkovém sněmu. Systém se dvěma voličskými hlasy dává voličům i politikům možnost vzájemné podpory a strategického rozdělení hlasů výhodné pro obě strany – tzv. *splitting*.⁹

⁷ Do roku 1987 používána D'Hondtova metoda, poté až do voleb roku 2005 včetně Hare-Niemeyerova metoda.

⁸ Ta se nevztahuje na strany národnostních menšin – např. Jihošlesvického volebního spolku dánské menšiny.

⁹ Např. v jednomandátových obvodech volič malé strany dá hlas větší koaliční straně nebo naopak větší strana nenasadí svého kandidáta proti malé straně a vyzve své voliče k podpoře kandidáta malé strany, aby překročila podmínku tří přímých mandátů. Stejně tak se nabízí možnost podpory *druhého hlasu* voličů velkých stran pro malé strany, aby překročily *uzavírací klauzuli*.

Volby 2009

Hlavním překvapením ve volbách v roce 2009 byla masivní prohra SPD, která ztratila 76 křesel a tím se stalo možné utvoření středopravé koalice CDU/CSU a značně posílené FDP. Přesto byl relativní zisk hlasů CDU/CSU nejhorší za posledních 60 let. Své postavení posílily i strana Levice a Zelení. Kancléřské křeslo obhájila Angela Merkelová – vicekancléřem a současně ministrem zahraničí se stal předseda FDP Guido Westerwelle¹⁰.

TABULKA 1 PROCENTNÍ ZISKY STRAN VE VOLBÁCH 2009 A 2005

Strana	Volby 2009	Volby 2005
CDU	27,3 %	27,8 %
SPD	23,0 %	34,2 %
FDP	14,6 %	9,8 %
Die Linke	11,9 %	8,7 %
Grüne	10,7 %	8,1 %
CSU	6,5 %	7,4 %
ostatní	6,0 %	3,9 %

Zdroj: Spolkový sněm, http://www.bundestag.de/htdocs_e/bundestag/elections/results/index.html

Volby 2013

Ústředním tématem předvolební kampaně v roce 2013 byla možná řešení pokračující hospodářské krize a její přesah na evropskou úroveň. Jedním z témat byla potřeba další, v pořadí již třetí, finanční pomoci Řecku. Toto téma se objevilo v předvolební kampani, kdy spolkový ministr financí Wolfgang Schäuble tuto nutnost oznámil. Kritika ze strany opozice na sebe nenechala dlouho čekat (především kvůli konstatování kancléřky Angely Merkelové, že další pomoc Řecku nepřipadá v tomto roce už v úvahu). Opozice poukazovala na to, že se kancléřka Merkelová téma evropské pomoci Řecku snažila z předvolební kampaně vyloučit. Kancléřku Merkelovou za její postoj k řeckému tématu kritizovali především sociální demokraté (strana značně pro-evropská) ústy svého předsedy a kandidáta na kancléře Peera Steinbrücka¹¹. Toto téma se v německé politice může opět objevit na jaře roku 2014 v souvislosti s další předvolební kampaní, tentokrát s volbami do Evropského parlamentu.

Volební zisk strany AfD, která vystupovala kriticky vůči euru (Evropské měnové unii), ukazuje na „evropskou dimenzi“ letošních voleb. Úspěch euro-skeptických sil ukazoval ještě předvolební průzkum

¹⁰ Jde o zažitý postup při sestavování německých vlád – vicekancléřem a ministrem zahraničí se vždy stává předseda menší koaliční strany.

¹¹ Reuters.com. German minister's Greek aid comments spark pre-election backlash [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.reuters.com/article/2013/08/20/eurozone-greece-schaeuble-idUSL6N0GL1M820130820>.

v týdnu těsně před hlasováním (relevance tohoto průzkumu mohla být předmětem sporu, protože se jednalo o průzkum, který provedly bulvární noviny; reflexe tohoto průzkumu se ale dostala i na stránky seriózních periodik). Významnost tohoto politického hnutí potvrdí teprve volby do EP v roce 2014; rovněž případné další prohlubování ekonomické krize (především vlivu krize na společnou měnu).

Vedle evropských témat a role Německa v evropské politice se ve volbách ukázaly další témata. Předseda Strany zelených Jürgen Trittin kritizoval postup kancléřky Merkelové vůči Řecku především s ohledem na fiskálně restriktivní politiku škrťů. Tímto tématem Trittin upozornil na celoevropskou debatu o přínosech politiky škrťů pro hospodářský rozvoj jednotlivých států¹². Hospodářská politika se dostala do širší předvolební diskuze i prostřednictvím nezávislých think-tanků, které poukazyvaly jednak na nutnost strukturálních reforem (včetně reformy trhu práce a prohlubování integrace v oblasti bankovní unie), jednak na změnu celkového pohledu na úlohu státu v ekonomice (zvýšený podíl státních investic jako nástroje překonání hospodářské krize)¹³. Hospodářská politika se rovněž stala otázkou povolebního uspořádání a vznikající vládní koalice.

Výsledek voleb rovněž předznamenaly zemské parlamentní volby v Bavorsku, které proběhly pouhý týden před volbami spolkovými, a ve kterých vyhrála se značným náskokem CSU (bavorská obdoba CDU, s předsedou a dosavadním bavorským premiérem Horstem Seehoferem). Už tyto zemské volby naznačily povolební problémy nejsilnější politické strany CDU/CSU na celostátní úrovni. Z bavorského parlamentu vypadla liberální FDP. Pouze jeden týden před volbami na celostátní úrovni znamenalo vítězství CSU značnou podporu celostátní CDU. Některé komentáře uváděly, že bavorské volby znamenaly potvrzení odklonu od témat v předvolební kampani, a jejich nahrazení zaměřením na jednotlivé představitele politických stran – personalizaci (v případě Bavorska Horsta Seehofera)¹⁴. V bavorských volbách se projevil rovněž trend ustupující podpory pro liberální demokraty (FDP), jejichž volební propad se objevil rovněž na celostátní úrovni. Některé komentáře soudily, že by jejich neúspěch v Bavorsku mohl voliče naopak aktivizovat; k tomu ovšem nedošlo.

Volby ovlivnily rovněž voličské preference a jejich vnímání jednotlivých témat. Podle průzkumů voliči nepovažovali za zásadní ta témata, v nichž by opoziční strany mohly vytvořit vládní CDU/CSU značnou konkurenci. Pouze v případě sociální spravedlnosti vynikala SPD nad CDU/CSU; tuto tématickou oblast ovšem voliči nepreferovali. To lze jednak připsat na vrub faktu, že voliči nepovažovali ekonomická

¹² Reuters.com. German minister's Greek aid comments spark pre-election backlash [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.reuters.com/article/2013/08/20/eurozone-greece-schaeuble-idUSL6N0GL1M820130820>.

¹³ Bruegel.org. Memo to Merkel. Post-election Germany and Europe [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/794-memo-to-merkel-post-election-germany-and-europe/>.

¹⁴ Spiegel.de. Bavarian Election Victory for Conservatives Gives Merkel a Boost [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.spiegel.de/international/germany/bavarian-election-victory-for-conservatives-gives-merkel-a-boost-a-922407.html>.

témata za zásadní, rovněž také CDU/CSU dokázala efektivně zvládnout volební marketing a nedovolila opozici využít svoje relativní slabiny (především oblast sociální politiky)¹⁵.

TABULKA 2 VÝSLEDKY SPOLKOVÉ SNĚMOVNÍ VOLBY NĚMECKO, ZÁŘÍ 2013

Strana	% hlasů	Počet křesel
Křesťansko-demokratické unie, Křesťansko-sociální unie v Bavorsku (<i>Christlich Demokratische Union Deutschlands/Christlich-Soziale Union in Bayern, CDU/CSU</i>)	41,64%	311
Sociálně demokratická strana Německa (<i>Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD</i>)	25,74%	192
Levicová strana (<i>Die Linke</i>)	8,59%	64
Svaz 90/Zelení (<i>Bündnis 90/Die Grünen</i>)	8,44%	63
Svobodná demokratická strana (<i>Freie Demokratische Partei, FDP</i>)	4,76%	0
Alternativa pro Německo (<i>Alternative für Deutschland, AfD</i>)	4,70%	0

Zdroj: Electionguide.org. Voličská účast ve volbách činila 70,6 % oprávněných voličů.

Volby na celostátní úrovni představovaly jednoznačné vítězství CDU/CSU, lehké posílení SPD, vzestup nových stran (AfD), oslabení tradičních stran (Zelení, Linke, FDP). Komentáře proto uváděly „mnoho poražených, jediný vítěz“¹⁶.

Povolební situaci na celostátní úrovni poznamenal volební neúspěch FDP, která nepostoupila přes pětiprocentní uzavírací klauzuli. Zároveň strana nezískala žádný přímý mandát, takže žádný její kandidát nezískal křeslo ve Spolkovém sněmu. Neúčast FDP v dalším volebním období znamenala pro vítěznou CDU ztrátu dosavadního koaličního partnera. CDU proto zaměnila svou strategii na sestavení velké koalice společně s SPD. Tuto variantu podporovali nejen členové strany, ale z valné většiny také její voliči¹⁷. Velkou koalici ale odmítala SPD především kvůli svému volebnímu výsledku v roce 2009. Po čtyřletém působení strany ve vládě společně s CDU strana získala nejhorší volební zisk od druhé světové války (viz tabulka 1). SPD proto vyhlásila hlasování o účasti strany ve vládě, ve kterém se její členové nakonec vyjádřili pro účast v koalici¹⁸. Týden po volbách se obě politické strany sešly k zahájení koaličního vyjednávání; koalici měli také rozšířit Zelení¹⁹.

¹⁵ LANGE Nico. German Federal Elections 2013 and German-French Tandem in Europe Implications for German-Czech Cooperation [přednáška]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 14. 10. 2013.

¹⁶ Bpb.de. Viele Verlierer, eine Siegerin [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/169417/bundestagswahl-2013>.

¹⁷ Economist.com. Germany's election: Angela's dilemma [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.economist.com/news/leaders/21586854-after-stunning-victory-angela-merkel-needs-pick-partner-government-she-should-look>.

¹⁸ Sueddeutsche.de. SPD nach Bundestagswahl: Vier Schritte zur großen Koalition [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.sueddeutsche.de/politik/vorbehalte-bei-der-spd-basis-vier-schritte-zur-grossen-koalition-1.1783631>.

¹⁹ Spiegel.de. Sondierungsgespräche mit SPD: Schäuble lehnt Steuererhöhungen strikt ab [cit. 3. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/gespraech-mit-spd-schaeuble-bekraeftigt-nein-zu-steuererhoehungen-a-925931.html>.

Tématy koaličního vyjednávání byly německé veřejné finance a jejich stav. CDU odmítla další zvyšování daní, namísto toho žádala revizi výdajů (to potvrdil dosavadní spolkový ministr financí Wolfgang Schäuble před zahájením koaličních rozhovorů s SPD²⁰). V povolebním vyjednávání se proto ve zvýšené míře objevily požadavky na analýzu výdajů spolkového rozpočtu²¹.

Vyjednávání o podobě budoucí vládní koalice se nakonec vedly odděleně. CDU/CSU se nejdříve setkala se Zelenými; jednání s nimi nejdříve nedopadlo úspěšně a bylo vydáno společné usnesení o nenalezení shody (především v oblasti zvyšování daní, jak požadovali Zelení). Zeleno-černá koalice, která by se v německém prostředí objevila poprvé, ale naráží na všeobecné odmítnutí ze strany voličů – 66 procent voličů se staví za velkou koalici CDU/CSU a SPD²². Ačkoli se varianta velké koalice zdála více reálná po prvním kole rozhovorů, CDU/CSU obnovila koaliční rozhovory se Zelenými na počátku dalšího týdne. Ty nedopadly především kvůli nevoli CDU/CSU přistoupit na zvyšování daní. Rozhovory se Zelenými vítězná CDU/CSU proto ukončila a přistoupila k pokračování rozhovorů se sociálními demokraty.

V druhé polovině října strany zahájily koaliční jednávání. Základní otázka se týkala především výše zdanění. Průzkumy veřejného mínění naznačovaly, že nezávisle na stranických preferencích občané jsou pro vyšší míru zdanění příjmu pro vysokopříjmové skupiny. Zároveň většina občanů preferovala velkou koalici CDU/CSU a sociálních demokratů²³. První jednání o koalici naznačovala, že se strany zaměří na příjmovou stránku rozpočtu nikoli pouze v oblasti daní, ale i dalších poplatků (například rozvoj infrastruktury se vláda pokusí financovat zpoplatněním dálniční sítě pro cizince a zavedení mýtného²⁴).

²⁰ Spiegel.de. Sondierungsgespräche mit SPD: Schäuble lehnt Steuererhöhungen strikt ab [cit. 3. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/gespraeche-mit-spd-schaeuble-bekraeftigt-nein-zu-steuererhoehungen-a-925931.html>.

²¹ Spiegel.de. Jakob Augstein: Im Zweifel links: Die blaue Nacht der Demokratie [cit. 2. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/augstein-kolumne-grosse-koalition-ist-beliebt-aber-teuer-a-925264.html>.

²² Stuttgarter-Zeitung.de. Grüne weiter skeptisch zu Koalition mit Union [cit. 14. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.stuttgarter-zeitung.de/inhalt.gruene-gruene-weiter-skeptisch-zu-koalition-mit-union.f0eb43e8-dc13-46a0-8f69-b7f72b732847.html>.

²³ Spiegel.de. Schwarz-rote Koalitionsgespräche: Deutsche wollen Mindestlohn und höhere Spitzensteuer [cit. 18. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/koalitionsgespraech-deutsche-fuer-mindestlohn-und-hoehere-spitzensteuer-a-928587.html>.

²⁴ Faz.net. Koalitionsgespräche beginnen mit Mautdebatte [cit. 26. 10. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/wirtschaftspolitik/strassenverkehr-koalitionsgespraech-beginnen-mit-mautdebatte-12630758.html>.

Zdroje

Dvořáková, V. a kol. (2008). *Komparace politických systémů: Základní modely demokratických systémů*. Praha: Oeconomica.

Electionguide.org. Election for Federal Diet – Germany [cit. 1. 10. 2013]. Dostupný z WWW:

<http://www.electionguide.org/elections/id/555/#>.

Handl, V. (2009). Německé volby: korektury politického kurzu, tektonické posuny ve stranickém systému. *Mezinárodní politika* 10, str. 4–7.

Sartori, G. (2001). *Srovnávací ústavní inženýrství*. Praha: SLON.

Schmidt, M. G. (2008). *Das politische System Deutschlands : Institutionen, Willensbildung und Politikfelder*. Bonn: Beck.

Internetové stránky Spolkového sněmu <http://www.bundestag.de>

Internetové stránky politických stran

Internetové zpravodajské portály